

Правата на жените в държавите членки на АСЕАН

Сияна Симеонова

Резюме

Настоящата статия разглежда актуалната проблематика, свързана с правата на жените и тяхната роля в социалния и обществения живот. През историческа, религиозна, социална и културна призма, тази проблематика отразява основните аспекти на югоизточноазиатското общество, в което традиционните виждания за пола принуждават жените да се подчиняват на ролята на съпруги и майки и изпращат на момичетата такова послание за собствената им стойност. Посочени са конкретните области, в които жените биват дискриминирани и подценявани, приетите документи, целящи ограничаване на това явление, както и конкретни практики, които правителствата предприемат като реакция срещу него. Обобщени са постигнатите изводи и са дадени бъдещи прогнози за развитие на проблема.

Ключови думи: права на жените, АСЕАН, Югоизточна Азия, общество, правозащитни организации, дискриминация, еманципация, религия, справедливост, обществени организации

Великият хуманист Махатма Ганди е казал:

„От всички злини, за които човек е поел отговорността, никоя не е толкова унижителна, толкова шокираща или толкова брутална, колкото злоупотребата му с по-добрата половина на човечеството – женския пол.“

Тази теза предопределя и интереса към темата на настоящата статия, провокиран от нестихващия вече векове наред проблем за жените и тяхното място в обществото. Равенството между хората е фундаментална човешка ценност, като правата на жените са значителна част от широката концепция „права на човека“. Равноправието между половете се свързва преди всичко с изграждането на цяла една парадигма, включваща в себе си политическите, икономическите и социалните аспекти на проблема. То е резултат на дългогодишния и упорит труд на хиляди жени по света, посветили живота и усилията си за каузата на един свят, основан на справедливост и демокрация във всички области на обществения живот.

Настоящото изследване се съсредоточава върху социалния статус на жените в страните членки на АСЕАН (Асоциация на страните от Югоизточна Азия), като асоциацията включва следните държави, изброени по

хронологичния ред на тяхното присъединяване: *Индонезия (1967), Малайзия (1967), Сингапур (1967), Тайланд (1967), Филипини (1967), Бруней Даруссалам (1984), Виетнам (1995), Мианмар (1997), Лаоската народнодемократична република (1997) и Камбоджа (1999)*. На територията им живеят над 640 млн. души. (По-нататък в статията терминът „страни членки на АСЕАН“ ще бъде синонимно използван с наименованието „страни от Югоизточна Азия“.) Изборът на този регион е мотивиран от тезата, че тези държави, които неотдавна, едва през ХХ в. са извоювали своята независимост, в настоящия момент се стремят към постигане на международен авторитет, а това предполага, че трябва да представят конкретни програми, целящи елиминацията на всички форми на дискриминация, включително и срещу жените.

Въпреки голямото езиково и културно многообразие, регионът се характеризира със сравнително благоприятното положение на жените в сравнение със съседна Източна или Южна Азия. Това се обяснява с няколко фактора: традиционно родството е проследявано както по майчина, така и по бащина линия; дъщерята не е възприемана като финансова тежест; брачната двойка често живее с или близо до родителите на съпругата; жените имат важни роли в местния ритуал; техният труд е от съществено значение за селското стопанство и те доминират на местните търговски пазари. С течение на времето обаче нарастването на централизираните държави и разпространението на усвоените философии и религии (конфуцианство, даоизъм, будизъм, ислям и християнство) все повече привилегирова мъжете и акцентува върху важността на женското подчинение. Така се заражда нуждата от появата на правозащитни организации, чиято цел е да подобрят социалния, икономическия и политическия статус на жената.

В съвременното положение ситуацията е далеч по-усложнена. ХХІ век предоставя на държавите от Югоизточна Азия хиляди нови възможности, например шанс за работа в чуждестранна компания, достъп до глобални модерни влияния, внос на маркови стоки, пътувания по света. Но изконните очаквания към жената си остават дълбоко вградени в съзнанието на обществото – жената трябва да бъде послушна дъщеря, примерна съпруга, любяща майка, независима работеща и в немалко случаи силно религиозно вярваща. Днес тя няма как да бъде преуспяваща, освен ако не съчетава в себе си всички тези определения. По този начин дефиницията за „женственост“ се разширява и замъглява предишните строго очертани граници. Жените сами трябва да преначертаят тези свои граници в унисон с нормите на обществото. Нещо повече – живеещи в културно осъждаща ги среда, те много често правят това публично, присъединявайки се към редица правозащитни организации.

Статията разглежда в исторически план обществената позиция на жените в рамките на АСЕАН, анализира социалните, религиозните и културните фактори, стоящи в основата на тази проблематика, представя ключови организации за защита правата на жените. Обект на коментар е и бъдещето на югоизточноазиатската жена в обществото – предизвикателства и перспективи.

Източник:

http://www.thai-explore.net/file_upload/submitter/file_doc/104534424620e03cf27875f9cdd858e1409f.pdf

Проблематиката на женските права в региона на Югоизточна Азия от историческа, религиозна и културна гледна точка

Регионът на Югоизточна Азия претърпява огромни икономически и социални промени през последните няколко десетилетия. Жените като колектив виждат забележимите промени в ежедневието си в резултат на бързото развитие и икономическия растеж. Индексът за човешко развитие отбелязва по-високи нива на грамотност, както и увеличаване на продължителността на живота в повечето части на света, в това число и в държавите от ЮИА. Динамично променящите се структури на обществото водят до значими въпроси, свързани с проблема на междуполовото равенство:

1. Как жените и мъжете се вписват в тези структури?
2. В кои области жените са успели да постигнат равенство с мъжете?
3. В кои аспекти жените се сблъскват със специфични трудности, основани на база пол?
4. Как правителствата в този регион се ангажират с проблемите на жените с цел насърчаване на равенството между половете?

В отговор на тези въпроси е важно преди всичко да се обърне внимание на натрупания опит на жените в рамките на по-голямата културно-историческа рамка, която е специфична за този югоизточноазиатски регион.

Социалната позиция на местните жени отдавна е в дискуссионния център на академичните среди. Известни са твърденията, че жените в този регион са се

разграничили от „сестрите си“ в останалата част на Азия чрез сравнително високото ниво на автономия, което притежават (Аткинсън, Ерингтън 1990). От друга страна, националните мнозинства в региона по никакъв начин не са хомогенни групи, а сами по себе си са вътрешно разделени по пол, икономически, социални и пространствени линии, и тези линии се преместват и преначертават много често и неочаквано.

Източник: <https://queencitytangomathon.com/more/gender-balance/>

В региона на държавите членки на АСЕАН символичното структуриране на равнопоставеността на половете често се основава на баланса между двоични опозиции като престиж и стигма, духовно мощното и духовно слабото, дисциплинираното и разрушителното, господстващото и подчиненото, местното и глобалното. Югоизточна Азия експлицира умален вариант на женския пол, който е в контраст с патрилинейните системи, пряко свързани с формализираната политическа сила в китайската традиция и корпоративните кастови групи на Индия.

В рамките на домакинството отговорностите на жените далеч надхвърлят ролята на лица, които се грижат единствено за ежедневни битови задачи, а мъжете прехвърлят целите си доходи в ръцете им с цел контрол и разпределяне на бюджета на домакинствата. Освен това, обществената позиция на жената е на независим индивид, стоящ наравно с мъжа. Един от най-ярките примери за тази автономия на жените в областта е значимото им присъствие в икономическата дейност. Жените господстват на селските пазари и тяхното представяне като предприемачи е от решаващо значение за оцеляването на семейството. В трудовия сектор, особено в селското стопанство, приносът им отдавна е незаменим. В областта на имуществените отношения жените също се ползват със значително предимство. В допълнение, в немалко страни от региона те заемат в местните религиозни ритуали важни роли на шамани, извършващи екзорсизъм, провеждащи духовно изцеление и т.н. (Хей 2005).

Сферата на бракоразводното дело е тази, в която жените нямат никакви правомощия (Стивънс 1996). Най-крайните случаи, в които нежният пол се сблъсква с голямо неравенство, са когато са противопоставени на силно доминираните от мъже структури, представени от исляма (Вазир 1992).

Нарушенията спрямо правата на жената са много разнообразни, те не се ограничават единствено до дискриминация, до отреждане на второстепенна роля в обществото или пък до лишаване от елементарни човешки права, като право на гласуване, право на мнение, на образование, труд или избор. Понякога става въпрос за много по-тежки нарушения, като най-ярките примери в тази насока са:

- Телесно, сексуално и психическо насилие в семейството;
- Изнасилване по време на брачния живот;
- Обрязване на гениталиите и други вредни за жените традиционни практики;
- Телесно, сексуално и психическо насилие в обкръжението на обществото, включително изнасилване, сексуална злоупотреба, сексуален тормоз – и на работното място, и на обществени места;
- Търговия с жени и принудителна проституция.

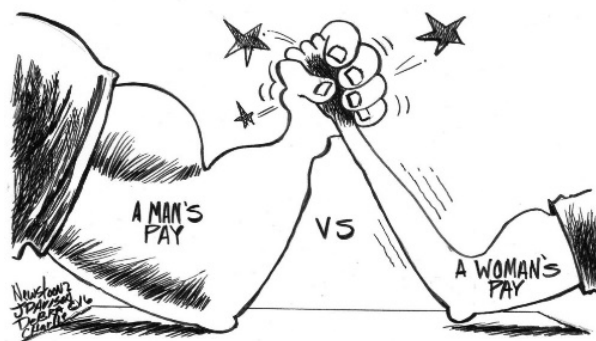
Когато говорим за полово неравенство, преди всичко е необходимо да се вземе предвид, че причините са комплексни и почти винаги са тясно свързани със социокултурните специфики на отделните страни и с дълбоко вкоренените традиции и морални ценности, формиращи обществения мироглед.

Интересно е да се проследят местните религиозни вярвания на индонезийската аристократична класа *прияй* (priyai), отразени в традиционната им литература. Етнографската литература на остров Ява се отнася многократно през годините към концепцията, която може да бъде изтъкувана като „духовна сила“. Сред яванците има общо вярване, че индивидите имат потенциала да развият концентрация на вътрешна духовна сила, като по този начин постигат целта на самоусъвършенстването, което пък води до способността да овладеят другите. Така се засилва превъзходството на прияйските мъже, а всички жени, независимо от социалната класа, са поставени в по-ниско духовно, морално и социално положение. Концепцията, че мъжете са духовно по-силни от жените, се използва, за да оправдае твърдението, че жените трябва да се подчиняват и да служат вярно на мъжете си. В същото време, яванските мъже са склонни да избягват търговията на пазара и управлението на вътрешната икономика поради опасения, че тяхното участие в такива области може да подкопае духовната им сила и по един или друг начин да обезсили техния статут.

Основателят на Сингапур, британският пътешественик сър Томас Стамфорд Рафълс, заявява, че мъжете не участват активно в такива дейности,

защото са „глупаци в парите“ поради неспособността да контролират своите страсти и желания (*nafsu*) и по този начин да действат в съответствие с рационалното мислене (*akal*). Тази алтернативна гледна точка показва, че жените, по своята същност по-способни да контролират основните си желания, са по-подходящи от мъжете да натрупват материални ресурси, които може да бъдат инвестирани в благосъстоянието на семейството. Като област, отдавна управлявана от жени, пазарът продължава да се смята за място, където жените не могат да бъдат контролирани от мъжете.

Влияние върху съществуването на редица различия в неравенството между половете оказва и фактът, че до 90-те години на XIX в. целият регион, с изключение на Сиам (Тайланд), е под европейски контрол. Колониалните режими пропагандират предимствата на патриархално уреденото общество и принижават значимостта на жените чрез пренаписване на вече съществуващите закони. В някои области жените биват наемани като евтини работници в заводите за чай, захар, тютюн и каучук и в обработващите фабрики, управлявани от колониалните сили. Нивото на заплащането е равно на две трети от това на мъжете, като по този начин видимо и целенасочено се насърчават различията между половете.

Източник: <https://waswagrace.wordpress.com/2018/07/06/feminism-christianity/>

Независимо от това, жените остават влиятелни фигури в обществения живот, като играят решаваща роля във воденето на антиколониални бунтове. Образованите жени имат достъп до идеите на феминизма, виждат необходимостта от действия с цел промяна хода на събитията и вземат решително участие в борбата срещу неравенството.

От края на XIX век в Югоизточна Азия се развиват националистическите движения. Лидерите мъже се фокусират върху политическата независимост, но получилите образование жени в същото време са загрижени за въпроси като полигамията, развода, домашното насилие и финансовите отговорности в семейството. В по-голямата си част обаче тези жени приемат аргумента, че вниманието към „женските“ проблеми трябва да се отклони, докато не бъде

постигната независимост. И въпреки активното участие в антиколониални движения, понякога в качеството си на бойци, но по-често като организатори на стачки, журналисти, куриери и тайни агенти, жените се разглеждат най-вече като помощници, а не като партньори. Такива нагласи все още се виждат и в по-късните движения за независимост, които избухват след предаването във Втората световна война на японците, преди това окупиращи по-голямата част от Югоизточна Азия между 1942 и 1945 г.

Освен колониализма, глобализацията и неолиберализмът са два други фактора, имащи влияние след възхода на националните държави в ЮИА. Жените в сравнение с поколенията по-рано заемат високопоставени длъжности на работното място (Брукс 2006). И все по-голям брой жени по това време сами стоят зад изборите, оформящи живота им – дали да изберат семеен живот, или да градят кариера.

В същото време, явни и скрити прояви на мъжка доминация продължават да се проявяват, въпреки практиката на равенство в местните култури на региона. Често се наблюдава появата на фундаментализъм, особено на религиозен фундаментализъм. Консервативните ислямски общества изискват „чистота на жените“ чрез покриването на почти цялото тяло. Налице е обаче разрыв между тази религиозна гледна точка и интерпретацията на учени, главно феминистки, които твърдят, че забулването поставя ограничения върху женските права и постепенно се трансформира в културна практика, целяща подчиняването на жените.

Религиозната страна на проблема е силно изявена в Индонезия и Малайзия. През 2016 г. 20-годишна индонезийка е публично набита с пръчка на основание, че стои твърде близко до приятеля си. Тя е четиринадесетата, наказана по този начин само в индонезийската провинция Банда Ачех¹. Според нормите е обвинена в нарушаване законите на Шериата, които строго забраняват неженени двойки да проявяват интимност. Младата жена е изведена на платформа пред джамията и наложена с пръчка. През същата година 60-годишна жена е бита с пръчка, защото продава алкохол. В друг случай в Индонезия жена е ударена 23 пъти с пръчка от служители на провинцията, защото за известно време се е намирала в частно пространство с представител на другия пол. Тя е една от тринадесетте жени, наказани в деня по същата причина. Само 22-годишна жена от тази група не е набита, а получава временна отсрочка, защото е бременна.

През тази година малайзийският депутат Мохамед Зюлкифли Джусостава обект на ожесточени критики, след като по време на парламентарен дебат относно домашното насилие заявява, че жените, които отказват интимни контакти на мъжете си, ги подлагат на „психическо и емоционално насилие“². Според него емоционалното насилие включва жени, които проклинат мъжете.

Обиждайки съпрузите си и отказвайки да задоволят физическите им нужди, жените извършват психологически и емоционални злоупотреби. Депутатът смята, че отказването на правото един мюсюлманин да има втора съпруга също е един вид злоупотреба.

Може да се посочат много факти, че и в нашето съвремие жените в Югоизточна Азия продължават да бъдат системно репресирани и да се сблъскват с проблеми като **по-ниско заплащане, домашно насилие, ограничен достъп до образование, трафик на хора и принудително сключване на брак.**

Една азиатска поговорка казва, че „да отглеждаш момиче, е като да поливаш растение в градината на съседа си“. Когато порасне, то ще напусне семейството, за да се омъжи, или може дори да бъде продадено за проституция, и тогава няма да донесе почти никаква полза на възрастните си родители. Тази нагласа означава по-малко храна, по-малко здравеопазване и по-малко образование за момичетата в семейството.

Всяка година около един милион деца – повечето момичета, биват принудени да проституират или биват продавани за проституция. Арая, която произхожда от Югоизточна Азия, си спомня какво е станало с някои от нейните съученички. „Кулвади стана проститутка, когато беше само на 13 години. Тя беше добро момиче, но майка ѝ често се напиваше и играеше покер, така че нямаше време да се грижи за дъщеря си. Майката на Кулвади я насърчи да си изкарва пари, като излиза с мъже, и не след дълго тя вече работеше като проститутка. Сивун, друга ученичка от моя клас, дойде от северната част на страната. Тя беше само на 12 години, когато родителите ѝ я изпратиха в столицата, за да работи като проститутка. Тя трябваше да работи две години, за да изплати договора, който нейните родители бяха подписали. Сивун и Кулвади не бяха изключение – 5 от 15-те мои съученички станаха проститутки.“ Тези момичета вероятно ще страдат, докато индустрията с проститутки, носеща пет милиарда долара годишно, процъфтява. Освен това за тях да избегнат СПИН-а, е почти толкова трудно, колкото да избегнат сутенъорите, които ги заробват. Едно изследване, проведено в Югоизточна Азия, показва, че 33% от тези деца проститутки са заразени с вируса на СПИН.³

В „islamqa.info“ – един от най-популярните сайтове в арабския свят, млад мъж моли да му отговорят на въпрос, който явно го затруднява: Как да се отнася с „робините“, които живеят в родината му Саудитска Арабия – дали има право да влиза в сексуални отношения с тях, независимо че е женен? Мъжът, задаващ въпроса, изобщо не пояснява какво има предвид под „робини“, защото предполага, че това е ясно за всички – става дума за работещите в Саудитска Арабия домашни прислужнички от Югоизточна Азия. Религиозният експерт

Мухамад Салих ал Мунаджид не е особено затруднен с отговора: „Ислямът позволява на мъжа да има сексуални отношения с робиня, независимо дали има една или няколко съпруги, или пък изобщо не е женен“.

Ужасяващ пример за нарушаване на женските права е обичаят на обрязването, разпространен и в Югоизточна Азия. Това е генитално осакатяване, като се смята, че така жената няма да изневери на съпруга си и чрез болката се пречиства. Над 20% от обрязаните момичета умират от кръвозагуба или от последващи усложнения. Оцелелите често страдат от безплодие, кисти и са податливи на инфекции и болести. Някои умират при бременност или раждане, а емоционалните травми оставят завинаги отпечатък върху психиката им. По данни на Световната здравна организация над 130 млн. момичета са минали през процедурата на обрязване. През 2000 г. ООН открито заклеймява този ужас и официално го определя като нарушение на правата на човека.

Неравностойно е и положението на жените в Камбоджа. Според стара кхмерска поговорка „Мъжете са от злато, а жените са като бяла кърпа“. В интерпретацията ѝ кхмерите полагат идеята, че мъжете са безценни и устойчиви като златото, докато жените, в контраст, са като бяла кърпа, която рано или късно някой опетнява. Друга поговорка гласи, че „жената принадлежи на кухнята“, като тук посланието е достатъчно красноречиво. Според националното проучване за здравето на жените и техните житейски преживявания, проведено от Националния статистически институт, Министерството на планирането и Министерството по женските въпроси през 2016 г., всяка пета от анкетираните жени в Камбоджа е преживяла сексуално насилие. Поради срама и социалната стигма повечето жертви никога не разказват на другите за насилието, което са преживели, а твърде малко търсят помощ. Това подчертава неотложността да се гарантира, че има пълен набор от услуги и че всички жертви са напълно наясно с правото си на достъп до тези услуги. Все по-отчетливо обаче започва да се забелязва бавно и методично разчупване на стереотипите. Свидетелство за това са провокативните **клипове** на младата влогърка **Катерин Хари** (Catherine Harry), в които тя говори открито на теми като депресия, домашно насилие, женско полово здраве и сексуални контакти. Блогърката и авторка на книгата „Благопристойна жена“ (*A proper woman*) Таври Тхон (Thavry Thon) също дава своя принос в борбата за полово равенство, представяйки личния си сблъсък с предразсъдъците и моралните убеждения на кхмерите. А Сао Сопхеак (Sao Sopheak) – една от малкото жени филмови режисьори, става известна с първия в Камбоджа **документален филм** за живота и отношенията на две влюбени една в друга жени (*Two Girls Against the Rain*).

В Мианмар е разпространено убеждението, че „ако биеш съпругата си, докато костите ѝ се счупят, то тя ще те обича повече“. Там съществува и т.нар. идеология *хпон* (*hpon*), според която мъжете имат духовно и морално превъзходство над жените, както и че жените и женствеността са свързани с лош късмет. Настоящото правителство, ръководено от Националната лига за демокрация (NLD), се опитва да се справи с проблема, опитвайки се да излезе с по-строги закони за защита на жените и децата от насилие, но все пак трябва да се бори със съществуващите социални норми, залегнали дълбоко в обществото. Май Сабе Пхю, водеща активистка за правата на жените в страната, заявява, че „жените в Мианмар страдат мълчаливо, но вече разбират, че сексуалното насилие не е тяхна вина и същевременно осъзнават, че историите им никога няма да бъдат чути, освен ако не говорят“.⁴

Трябва да се отбележи и фактът, че понякога жените не са само невинни жертви на обществените предразсъдъци, а сами допринасят за това. В последните години в страните от Югоизточна Азия, която дълго време се слави с религиозната си толерантност, радикалноислямистките групи стават все по-силни. В тях има и много жени, които разпространяват и защитават ислямистките идеи – често пъти незабелязано, но твърде ефективно, пише „Дойче веле“.

През 2008 г. в Индонезия влиза в сила закон срещу порнографията – той забранява всички публични прояви, които биха могли да предизвикат сексуална възбуда. Към наказуемите прояви се числят носенето на къси поли, както и някои традиционни танци с прекалено предизвикателни движения на таза. Приемането на закона е още една победа на все по-засилващите се радикалноислямистки течения в Югоизточна Азия. „В защита на закона имаше огромни демонстрации на изцяло забулени жени“, спомня си етнологката Сузане Шрьотер, която изследва ислямските общества в Югоизточна Азия.

Все по-широко разпространение намира репресивната идеология на салафизма⁵, която пропагандира стриктно разделяне на половете. За жените има дълъг списък от правила какво бива и какво не бива да правят. В същото време им е отредена специалната роля като майки да възпитават така децата си, че те да се превърнат в следващото поколение потенциални джихадисти. Жените имат голямо значение за разпространението на крайния ислям и като съпруги. Брачните съюзи в рамките на ислямистките организации гарантират стабилност и увеличават ислямистката мрежа. Освен това, още през 80-те години на миналия век жени започват да се организират в свои групировки. В тях се четат текстове от Корана, заветите на пророците или избрани писания на салафитски лидери – най-често под ръководството на по-възрастните и по-опитни салафитки. В Индонезия се предлагат освен това и уроци по писане, в

които правоверните мюсюлманки се научават да записват наученото и да го разпространяват сред своите сестри по убеждение.

„Жените имат огромен потенциал да набират нови привърженици на салафизма“, обяснява Шрьотер. Не само чрез срещи по домовете, но и чрез присъствие във виртуалното пространство на социалните мрежи. Тя разказва за свой научен проект в Южен Тайланд. Южната част на страната се състои от четири провинции, в три от които живеят предимно мюсюлмани. Там салафизмът вече е изместил умерения ислям именно с помощта на правоверните мюсюлманки, които защитават правото на мъжете на многоженство и проповядват пълното женско забулване, включително носенето на ръкавици в тропическите ширини на Тайланд.

„Самите жени разбират салафитската пропаганда като еманципационен проект“, установява изследователката в многобройните си разговори с жените. Това е така, защото те играят активна и важна роля. И им е все едно, че покрай това защитават неравенството между половете.

„Наръчник по женственост“ е най-важното салафитско издание за жени в Индонезия. Забулени от главата до петите, жените имат право да се грижат за домакинството – това е техният радиус на действие според предписанията за ислямска женственост. Мъжете съчиняват посланията, жените ги разпространяват. Без да осъзнават, че се превръщат в марионетки.

Оказва се, че подчинението се проявява във всеки един период от живота на жената: като момиче тя получава по-ниско образование и поради това се изправя пред по-големи проблеми при намирането на работа в зряла възраст; като възрастна е изложена много по-рано от мъжете на редица рискове за репродуктивното здраве, които се усложняват заради липсата на достъп до качествени здравни услуги в селските райони; жените са изправени пред по-големи препятствия при утвърждаването на позиции в обществената сфера, например в политиката, защото нямат необходимите социални връзки.

С развитието на обществата обаче жените започват да използват женствеността си като мека сила, за да получат това, което искат, при това я използват с абсолютна точност. Осъзнавайки необходимостта от хармония между половете, онези, които имат работа, често по-престижна от тази на техните съпрузи, играят ролята на „супержени“ у дома. Модерните вярващи жени използват инструментите, олицетворяващи вярата, като хиджаб, за да покажат на света своята лична позиция и да си позволят по-големи свободи. Отново става въпрос за общественото лице на баланса.

Ключови документи в подкрепа на женските права, засягащи държавите членки на АСЕАН

Като представители на значително по-уязвима група от обществото, жените се нуждаят от специален статут на защита. В тази насока се зараждат редица женски правозащитни организации, целящи да подобрят социалния, икономическия и политическия статус на жената. В резултат на тяхната активна дейност се създават и ратифицират серия от декларации, договори и конвенции, поставящи основите на раздел от конвенцията за правата на човека с особено важно значение.

Един от първите документи в тази насока е „Декларацията за правата на жената и гражданката“, съставена от френската писателка Олимп дьо Гуж през септември 1791 г. В нея тя изисква пълно политическо, социално и юридическо равноправие на жените спрямо мъжете. Проблемът за мястото и ролята на жената в социума е обект на внимание и на световни организации като Организацията на обединените нации. Още със създаването на организацията е признат принципът на равнопоставеността между половете. Пътят, който извървяват защитниците на женските права, е дълъг. Първоначално правата на жените в рамките на институциите на ООН са тема на работа на извънредни комисии, но техните предложения не се прилагат ефективно. Специфичните нарушения спрямо жената не се разглеждат отделно. Пренебрегването на този голям проблем е причина 1975 г. да бъде обявена за година на жената. Последвалата декада на жената от 1976 г. до 1985 г. и четирите световни конференции на жените към ООН (Мексико 1975, Дания 1980, Кения 1985, Китай 1985) под мотото „Равноправие, развитие и мир“ са лостът, който задейства механизма за по-активно участие и защита на женските права. В резултат на взетите решения на тези конференции се предприемат конкретни действия, като по този начин да се гарантира възможността на жените по цял свят да реализират пълния си потенциал в обществото и да осъществят собствените си стремежи. Основните задачи за бъдещата работа са обвързани с предотвратяването на експлоатацията над жени и момичета; защитата на майчиното и детското здраве; достъпът на жените до финансова помощ; социалното им осигуряване; положението на жените в селските райони; правото на свобода на мисълта, правото на религия; успешната им интеграция в процеса на политическо, икономическо, социално и културно развитие като равни партньори с мъжете и др.

Съществена роля в осъществяването на тези цели има и създадената на 2 юли 2010 г. с **резолюция** на Общото събрание на Организацията на обединените нации, структура „ООН–Жени“, чиято дейност е насочена изцяло към равенство между половете, антидискриминация и възможности за реализация на жените.

Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (CEDAW)

Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)) (<http://otdchile.org/en/cedaw-asks-the-state-of-chile-approved-the-gender-identity-law/>)

На 18 декември 1979 г. Общото събрание на ООН приема Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените. Тя влиза в сила като международен договор на 3 септември 1981 г. За първи път държавите поемат ангажимент за изграждането на цяла система от мерки с цел защита правата на жените.

Конвенцията е кулминацията на повече от тридесет години работа на Комисията на ООН за статута на жените, орган, създаден през 1946 г., за да съблюдава положението на жените и да насърчава правата им. Работата на Комисията спомага за изясняването на всички области, в които жените са лишени от равенство с мъжете. Усилията довеждат до няколко декларации и конвенции, от които Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените е централният и най-изчерпателен документ.

Сред международните договори, засягащи правата на човека, Конвенцията заема важно място в поставянето на женската половина на човечеството в центъра на проблемите относно човешките права. Духът на Конвенцията се корени в целите на Организацията на обединените нации: да се затвърди вярата в основните права на човека, в достойнството, стойността на човешкото лице, в равните права на мъжете и жените. Въпросният документ разяснява смисъла на равенството и дава примери как може то да бъде постигнато. По този начин Конвенцията се явява не само международен документ за правата на жените, но и програма за действие на страните за гарантиране на упражняването на тези права.

В преамбюла на Конвенцията изрично се признава, че „продължава да съществува широка дискриминация срещу жените“, и се подчертава, че

подобна дискриминация „нарушава принципите на равенство на правата и зачитането на човешкото достойнство“. Както е определено в член 1, дискриминацията се разбира като „всякакво разграничение, изключване или ограничение, извършено на основата на пола... в политическа, икономическа, социална, културна, гражданска или друга област“. Конвенцията изисква от страните да предприемат „всички подходящи мерки, включително закони, за да гарантират цялостното обществено развитие на жените с цел да се гарантира упражняването на основните човешки права и свободи на основата на равенство с мъжете“ (член 3).

Програмата за равенство е изработена в четиринадесет последователни статии. В своя подход Конвенцията обхваща три измерения на положението на жените. Гражданските права и правният им статус се разглеждат подробно. В допълнение, и за разлика от други договори за правата на човека, Конвенцията се занимава и с измерението на човешкото възпроизводство, както и с влиянието на културните фактори върху отношенията между половете.

Основните теми на Конвенцията, засягащи държавите от АСЕАН, са:

1. Политика

Важно е да се даде възможност на жените да участват в процеса на вземане на решения на местно и национално ниво. Сингапурското правителство, например, на базата на меритокрацията – **форма на държавно управление**, основаваща се на участие в управлението на способните (заслужилите), приветства жените да заемат ключови лидерски позиции. Представителството на жените в парламента на Сингапур се увеличава ежегодно (днес те съставляват 24,5% от Парламента). Жените в Лаос, Източен Тимор (част от региона, но не членува в АСЕАН) и Виетнам заемат повече от 25% от националните места в парламентите на страните през 2007 г. В другите държави от ЮИА жените представляват между 8 и 16% от местата в националния парламент. За засиления политически авторитет на жените в региона свидетелства и фактът, че ръководителката на мианмарското правителство Аун Сан Су Чжи получава Нобеловата награда за мир през 1991 г. за борбата си за демокрация. В последната година обаче тя е критикувана от световните правозащитни организации затова, че не е съдействала активно за преодоляване на тежката хуманитарна криза в региона Ракхийн, провокирана от акциите на армията на Мианмар срещу малцинствената група на рохингите (мюсюлмани в преобладаващо будистката страна). Най-значимото събитие, утвърждаващо равноправието на жената като участник на политическата сцена, е заемането на поста временен президент във Виетнам от вицепрезидента *Данг Тхи Нгок Тхин* на 21 септември 2018 г. *Тя е първата жена в историята на Виетнам, която ще изпълнява тази длъжност. Според конституцията на страната Данг Тхи Нгок Тхин поема властта след*

смъртта на дотогавашния президент Чан Дай Куанг. Тя е и президент на организацията Виетнамски съюз на жените (Vietnam Women's Union – VWU), основан през 1930 г. По повод 88-годишнината от основаването му действащият президент е домакин на проведения между 16 и 19 октомври 2018 г. прием за достойните за пример полицаи от женски пол във Виетнам. Към днешна дата 35 полицейски служители от женски пол са получили званието „Герой на народните въоръжени сили“, докато повече от 2000 жени офицери са назначени на ръководни роли на различни нива. В изказване по време на срещата Тхин високо възхвалява постиженията на жените служители в обществените сили за сигурност при борбата с престъпността, като същевременно подчертава и неизменната им роля на съпруги и майки.

2. Трудова заетост

Тъй като равенството между половете е цел, възприета от международната общност и националните правителства, правата на хората, отговорностите, социалният статус и достъпът до ресурси не трябва да зависят от техния пол. Това включва възможности за трудова заетост както за мъжете, така и за жените. Съгласно Международната организация на труда (МОТ) повечето световни конвенции за равенство между половете включват: елиминация на дискриминацията по отношение на заетостта, равно заплащане, право на отпуск за работници със семейни задължения и закрила на майчинството. МОТ съобщава, че през 2006 г. равнището на участие на жените в работната сила е по-ниско от това на мъжете във всички обхванати страни. Виетнам и Тайланд имат най-високи нива от 72 и 66%. За сравнение, процентът на другите държави от Югоизточна Азия е под или около 50%. В Сингапур, макар че водещите позиции в публичния и частния сектор традиционно са доминирани от мъжете, вече не е така. През последните години много сингапурски жени биват назначавани именно на тези постове.

3. Образование

Образованието представлява най-устойчивото решение за постигане на равнопоставеност между различните групи в обществото. Макар жените в някои страни от региона да имат по-ниски нива на грамотност от мъжете, в Бруней, Малайзия, Тайланд, Филипините и Сингапур процентът на записаните жени в институциите за висше образование е далеч по-висок от този на мъжете. Така получаването на висше образование води до зараждане и непрестанен разцвет на редица неправителствени организации от 80-те години на XX в., занимаващи се с проблемите на жените в различни области.

Декларация за премахване на насилието срещу жените и насилието над децата в рамките на АСЕАН

Декларацията е изготвена главно от Комисията на АСЕАН за правата на жените и децата (The ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children– ACWC) и е приета от срещата на върха на АСЕАН на 9 октомври 2013 г. Основните области, които декларацията поставя във фокуса на проблематиката, са:

- насърчаване правата на жените и децата, както и защита на съответните права;
- своевременно реагиране на всички форми на насилие (вкл. домашно насилие), злоупотреба и експлоатация на жени и деца, особено тези, които са в уязвимо положение;
- грижа за жените и децата, които са сексуално експлоатирани, жените и децата с увреждания, жени и деца, живеещи и засегнати от ХИВ и СПИН;
- закони срещу порнографията и проституцията, трафика на жени и деца, ранни уредени бракове;
- специални мерки за жени и деца в бедствия и ситуации на въоръжени конфликти, жени и деца в бежански лагери, принадлежащи към малцинствени групи, деца в ранни бракове, физическо малтретиране на деца;
- борба с всякакви форми на тормоз и дискриминация срещу жени и деца в масови и социални медии.

За реализирането на целите в тези документи активно работят *Междуправителствената комисия по правата на човека (the ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights – AICHR)*, която е основният механизъм на АСЕАН по въпроси като правата на мигрантите и жертвите на трафик, изтезанията, правата на жените и децата, равенството на половете и борбата срещу дискриминацията, както и Комисията за утвърждаване и защита на правата на жените и децата към АСЕАН (ACWC). В документ на Европейския съюз⁶ от 2015 г. е изразено желанието за засилване на диалога и сътрудничеството с *Междуправителствената комисия по правата на човека*.

Свидетелство за променящото се положение на жените в региона са различни инициативи в отделните страни, например във Филипините ежегодно се провежда 18-дневна кампания, насочена към прекратяването на насилието над жени. Тя има за цел да повиши осведомеността, че насилието е въпрос от национално значение. Акцентът е върху превенцията и тя се реализира чрез избраното мото „Обществото без насилие над жените започва с мен“.

Жените в съвременна Югоизточна Азия

Краят на Втората световна война оповестява смъртта на европейския колониализъм в Югоизточна Азия. Теоретично, независимите държави, които се появяват през следващите 15 години, са формално ангажирани с равенството между половете, но това рядко се превръща в реалност. През последните години броят на жените, заемачи държавни длъжности, се увеличава, особено в местното самоуправление. Когато жените успяват да излязат на политическата сцена, те често се оказват маргинализирани в култура, доминирана от мъже, с действителна сила, останала в ръцете на мъжете. Малкото хора, постигнали най-високите политически постове (като първата жена президент в региона – Мария Корасон Акино във Филипините, както и още една жена президент – Мегавати Сукарнопутри в Индонезия), са направили това, защото са дъщери или съпруги на известен мъж. Те не са станали застъпници на проблемите на жените, защото това би означавало да поемат риска да се противопоставят на своите колеги мъже или на мъжкия електорат като цяло.

Източник: <http://www.thejakartapost.com/news/2017/03/08/six-southeast-asian-women-recognized-for-advocating-for-human-rights.html>

По-активното участие на жените в политиката се препятства от начина, по който се набират кандидатите, както и от вкоренените нагласи, които виждат основната роля на жената като на съпруга и майка. Стереотипите на пола, които облагодетелстват мъжете за сметка на жените, често се подчертават в училищните учебници и понякога се насърчават от религиозните учения. Например будистите все още вярват, че прераждането като жена, а не като мъж е резултат от недостатъчно заслуги, натрупани в минали животи. Югоизточноазиатският ислям традиционно е изключително толерантен, но през последните 20 години има значителен натиск върху „правилното“ облекло на жената (особено покриването на главата) и нейното „подчинено“ обществено поведение. Във Виетнам е трудно да се превъзмогне общата

тенденция, повлияна силно от конфуцианството, за предпочитане на мъжка рожба.

В съвременното не е лесно да се постави под общ знаменател състоянието на икономическата позиция на жените от Югоизточна Азия поради пропастта в развитието между, от една страна, Източен Тимор, Камбоджа и Лаос (сред най-бедните страни в света) и, от друга – проспериращите Сингапур и Бруней Даруссалам. Независимо от затвърждаването на идеята, че една жена може да генерира и контролира собствените си доходи, през ХХІ в. все още са налице фактите, че жените получават по-ниско заплащане от мъжете за една и съща работа. Остават хиляди жени, които са изостанали по пътя към бързия икономически растеж. Бедни, предимно от селските райони, често тези жени имат ниско образование и умения и поради това са принудени да се примирят с нископлатени и нискоквалифицирани работни места без възможности за бъдещо развитие. Става въпрос за ангажираност в заводи, обслужващи световни марки дрехи и обувки като Адидас и Найк, тъй като от средата на 60-те години на миналия век много от страните в региона постепенно възприемат експортно ориентирания модел на икономическо развитие.

Описвайки женския труд в зоните за износ в Азия, неправителствени организации в Хонконг отчитат следното:

„Средната възраст на жените работници е от 16 до 25 години... и заплатите им са около долар на ден във Виетнам, Китай и Индонезия. Те изпълняват работа през нощта, а вентилацията и осветлението в работната среда са лоши... техните общежития са претъпкани. Подлагани са на сексуален тормоз и насилие както при пътуване до работното място, така и на самото работното място. Ограничени в броя пъти, в които могат да посетят тоалетната. Само необвързани жени са наети, а онези, които създават семейство, трябва да се пенсионира... Повечето фабрики забраняват организирането на синдикати. Независимо от това, работниците участват в стачки и протестни действия, настоявайки за увеличение на заплатите и подобряване на условията на труд във Филипините, Индонезия и Малайзия. Някои работници са арестувани.“ (Мацуи 1999: 175)

Разширяването на световните пазари води до увеличаване на миграцията. Много жени мигрират от селските в градските райони в търсене на работни места, докато други прекосяват националните граници, за да намерят по-добри работни условия.

В по-бедните страни и региони дискриминацията се изразява в масово разпространение на проституцията и зачестяващ трафик на жени. Във Виетнам момичетата, живеещи в селата и градчетата около китайската граница, много често са отвличани и продавани за булки на платежоспособни китайци.

Родителите им не могат да им предложат нито нормално детство, нито сигурност. Много от тези момичета свършват и като проститутки в публични домове, като повечето никога не се завръщат в родината си. „Когато се събудих, не знаех, че съм в Китай“, разказва пред американската CNN виетнамката Лан, която – за щастие, бива спасена. Нейната история започва като тази на много други момичета, прекарвани ежегодно през границата без тяхно позволение и желание. Основни мишени са жените от селските райони, които не познават добре законите и чието семейно положение от финансова гледна точка е тежко. Начините, по които трафикантите отвличат момичета, са изключително изобретателни. Схемата включва познат, на когото момичето има доверие, човек „примамка“, в когото момичето се влюбва, или фалшива обява за добре платена работа. Продажбата на виетнамски момичета за булки в Китай е доходоносен и успешен бизнес. Поради наложените рестрикции за едно дете през 1979 г. и предпочитането на наследници от мъжки пол, балансът между силната и слабата половина на обществото е съществено нарушен. И макар от 2015 г. този закон да отпада, според експерти нарушеният баланс между половете ще оказва влияние дълги години напред, а китайските булки ще са търсена, скъпа и липсваща „стока“. Именно затова много китайски ергени търсят виетнамски невесты, за които плащат над 3 хил. долара. Но въпреки това тази сума е в пъти по-ниска от разходите по бракосъчетанието с китаяка. Властите и много организации във Виетнам се борят с всички сили с този проблем. Някои момичета имат късмета да бъдат открити и върнати в родината, но за съжаление, петорно повече завинаги остават роби в Китай.

Организации за защита правата на жените в страните членки на АСЕАН

Според Халима Ембарек Варзази, специален докладчик на ООН, различните форми на дискриминация над жените не може да бъдат изкоренени, докато жените не бъдат разглеждани като пълноценни и пълноправни участници в социалния, икономическия, културния и политическия живот на техните общности. Реалността обаче доказва сблъсък между закона, традициите и обичаите. На преден план се поставя въпросът доколко правата на жените се гарантират от закона и доколко този закон стои над традициите и обичаите. Във всички общества съществува граница между публичната и частната сфера. Частната сфера най-често е неприкосновена и не подлежи на намеса от страна на закона. Личната сфера е защитена от държавата, но същевременно именно в нея се извършват едни от най-големите нарушения спрямо жените. Несъмнено възниква и въпросът кой нарушава правата им. Статистиката сочи, че повечето нарушения се извършват от отделни частни

лица, а не от държавата. Лицата се надяват чрез своята анонимност да останат ненаказани.

Така проблемите между половете се задълбочават и успешен път за преодоляването им е сформиранието на организации с цел защита и съблюдаване на женските права:

- **Малайзия – SIS, Sisters in Islam.** SIS е международна женска организация в Малайзия, чиито членове са работещи мюсюлмански жени. Те са си поставили задачата да подкрепят правата на жените в ислямския свят. Според тях е напълно възможно съчетаването на правата на жените, както и активното участие в обществения живот с мюсюлманската религия и традиция. Членовете на организацията се занимават активно с текстовете на Корана и неговото отношение към жените.

Женски център за промяна (Women's Centre for Change, WCC). Идеята за създаване на център за жени в беда в Пенанг е обявена през 1982 г., когато група заинтересовани лица осъзнават, че жените в Пенанг и в северната част на страната, които изживяват домашно насилие, нямат място, където да потърсят помощ. WCC предвижда общество, свободно от насилие и дискриминация по полов признак, в което жените могат да реализират пълния си потенциал.

- **Филипините – Филипинската комисия на жените (The *Philippine Commission on Women, PCW*).** PCW, известна по-рано като Национална комисия за ролята на филипинските жени, е правителствена агенция, управлявана от правителството на Филипините, с цел насърчаване и защита правата на жените. Тя е създадена на 7 януари 1975 г. чрез Президентски указ № 633.

GABRIELA, или General Assembly Binding Women for Reforms, Integrity, Equality, Leadership, and Action, е лява филипинска организация, която се застъпва за правата на жените. Това е национална мрежа от местни организации, институции и програми, разглеждаща въпроси като правата на човека, бедността, глобализацията, милитаризма, насилието, здравето, трафика на жени, цензурата и други въпроси, засягащи жените – все дейности в името на прокламираната от общото събрание цел – реформи, почтеност, равнопоставеност, лидерство и действие.

- **Бруней.** В своята версия на част от ислямското общество жените от Бруней се считат за лица с „много високо положение“. Въпреки това Държавният департамент на САЩ нееднократно заявява, че дискриминацията срещу жените е проблем и в тази държава. Мюсюлманските жени там носят традиционно покривало на главата,

известно като *tudong/tudung*. През последните години жените от Бруней започват да заемат отговорни позиции в правителството, но все още нямат право да гласуват. Те могат да са на работа във въоръжените сили, но не им е разрешено да служат в случай на бременност.

- **Камбоджа.** В страната жените придобиват право на глас през 1955 г. Днес 18% от парламентарните членове в Камбоджа са жени.

Камбоджанска лига за промотиране и защита на човешките права (LICADHO) е национална неправителствена организация, основана през 1992 г. с главен офис в Пном Пен. Дейностите на LICADHO се съсредоточават върху наблюдението на нарушенията на правата на човека, както и върху предоставянето на хуманитарна помощ на жертвите от тях. Организацията получава международно покритие за своята работа в борбата с трафика на хора.

SILAKA е организация за насърчаване на доброто управление и равенството между половете чрез реорганизация на обществото в Камбоджа.

- **Индонезия. Институтът за развитие на жените и младежта (Women and Youth Development Institute of Indonesia - WYDII)** е неправителствена организация, базирана в Сурабая – (Индонезия), основана през 2010 г. от група жени активисти, артисти и академични учени. Целта на WYDII е да даде възможност на жените и младежите за активно участие и представителство в процесите на вземане на решения за създаване на хуманно и демократично управление. WYDII предоставя на жените шанса да осъзнаят индивидуалността си и да бъдат активни членове на обществото.
- **Лаос. Съюзът на жените в Лаос (The Lao Women's Union - LWU)** първоначално е създаден през 1955 г., за да мобилизира жени за народната революционна партия в Лаос. Четиридесет години по-късно в съюза членуват около 600 000 жени от цялата страна. През 1991 г. LWU е призната съгласно Конституцията на Лаоската народнодемократична република (Lao PDR) като отговорна за: реагиране на нуждите на жените за развитие; насърчаване на статута и ролята на жените и насърчаване на единството сред жените от различни етнически групи и социални слоеве в цялата страна. Като единствена подобна институция в Лаос, LWU има уникална възможност да влияе върху политиките, плановете и практиките както на правителствени, така и на неправителствени организации по отношение на нуждите и статута на жените в страната.
- **Мианмар. Женската лига на Бирма (Women's League of Burma - WLB)** възниква през 1999 г., когато се провежда Вторият форум на женските организации в Бирма в Чианг Май – (Тайланд) от 7 до 9 декември. Жените,

присъствали на форума, споделят своите виждания за това как да подобрят общото положение на жените в страната, как да работят заедно, за да променят традиционните и дълбоко вкоренени стереотипи за пола, да насърчат участието на жените в политическата сфера и да дадат глас на жените. По време на този форум участниците на женските групи единодушно решават да образуват организация, съставена от предшестващи женски организации, в които членуват жени от различен етнически, религиозен и културен произход. Така на 9 декември 1999 г. е създадена Женската лига на Бирма (WLB) с цел увеличаване участието на жените в борбата за демокрация и човешки права и засилване ролята на мيانмарските жени на национално и международно равнище.

- **Сингапур.** Сингапурският съвет на женските организации (**The Singapore Council of Women's Organisations - SCWO**) е създаден през 1980 г. като национален координационен орган на женските организации в Сингапур. SCWO има повече от 50 организации членки, които представляват над 500 000 жени, и служи за обединяването им в името на идеалите за „равнопоставеност, равно право на глас и равностойност“. SCWO е представена в различни правителствени и междуведомствени комитети, както и в регионални и международни органи, където допринася за възгледите в областта на семейството, жените и равенството между половете.
- **Тайланд** е страната, в която жените най-рано, а именно през 1932 г., извоюват своето право на глас.

Pratthanadee е благотворителна организация, създадена през 2000 г., за да осигури безплатно обучение за жени и момичета в Тайланд. С малък екип от местни служители, международен борд и група доброволци, те предлагат обучение, менторинг и кариерно ориентиране на над 3000 необразовани представители на нежния пол.

- **Асоциацията за насърчаване на статута на жените (APSW)**, основана през 1974 г., е съставена както от жени, така и от мъже, с цел да се преразгледат и променят законите, засягащи правата на жените и децата. От основаването до днес създаденият към асоциацията Дом за спешна помощ е предоставил помощ на повече от 50 000 жени и деца, идващи от всички краища на страната.
- **Виетнам.** Виетнамските жени за човешки права (**VNWHHR**) е независима неправителствена организация с нестопанска цел, която защитава и насърчава правата на човека, особено правата на жените, стимулира интересите и популяризира ролята на виетнамските жени в обществото.

VNWHR е основател на мрежата за организация на гражданското общество във Виетнам (VICSON).

Виетнамски съюз на жените (Vietnam Women's Union VWU) е създаден през 1930 г. Историята на VWU е тясно свързана с историята на страната за национална независимост. Съюзът има мрежа, която функционира във Виетнам на четири административни нива: централно, провинциално, областно и общинско с над 13 милиона членуващи.

Заключение

От казаното дотук може да се направи изводът, че постигането на полово равенство е бавен и сложен процес, тъй като то е проблем, продукт на взаимодействието между култура, история, възпитание и морални убеждения. Проблем, на който обществото все още не е готово да погледне с безпристрастен и критичен поглед. Тъй като жените съставляват половината от световното население, изследванията и анализите, фокусирани върху техните проблеми, са от решаващо значение за разбирането на една от многото форми на социална стратификация. Несъмнено жените са изправени пред редица социални проблеми поради своята полова идентичност. Следователно в някои контексти става важно да се формулират политики, изготвени чрез дебатиране, за да се гарантира, че представителите на нежния пол не са дискриминирани и че имат еднакво участие в обществения живот заедно с мъжете. Поради тези и много други причини, тенденциите и промените в живота на жените и препятствията, пред които са изправени в процеса на извоюване на собствените си права, заслужават проучване, документиране и анализ.

Овластяването и утвърждаването на позициите им във всички сфери на живота са от решаващо значение за развитието на обществото. За да бъде предоставена възможността да съчетават хармонично своите многобройни задължения на работното си място и в семейството, жените се нуждаят от цялостен решаващ подход, включващ множество нови обществени политики, услуги и промяна в мисленето на индивида, семейството, работодателите и общността.

Фактът, че всички страни от Югоизточна Азия подписват Конвенцията за премахване на всякакви форми на дискриминация по отношение на жените, демонстрира ангажимента на правителствата в региона за напредък и насърчаване на равенството между половете. С нарастващ акцент върху укрепването на статуса на жените в дневния ред на всяко национално правителство в държавите от АСЕАН се създава убеденост, че нежният пол е тръгнал уверено към едно по-обещаващо бъдеще.

Източник: <https://weheartit.com/entry/312403849>

Бележки

---

1 Информацията е по: <http://www.marginalia.bg/novini/indoneziya-boj-s-prachki-za-zhenite-koito-stoyat-blizo-do-priyatelya-si/> (01.11.2016)

2 По-подробно вж.: Малайзииски депутат... (Използвани източници).

3 По-подробно вж.: Дискриминация спрямо... (Използвани източници).

4 По-подробно вж.: Grafilo... (Използвани източници)

5 **Сунитско** течение в **исляма**, чиито последователи се обявяват срещу елементите, привнесени в исляма от други религии или философски системи; салафитите проповядват „чистия“ ислям и търсене на смисъла, изначално заложен от **Аллах** в **Корана**.

6 http://www.parliament.bg/pub/ECD/180993JOIN_2015_22_BG_ACTE_f.pdf

Цитирана литература

АТКИНСЪН 1990: Atkinson, Jane Monnig. *Gender in Island Southeast Asia*. Stanford:University Press, 1990.

БРУКС 2006: Brooks, Ann. *Gendered Work in Asian Cities: The New Economy and Changing Labour Markets*.England: Ashgate, 2006.

ХЕЙ 2005: Hay, M. Cameron. Women Standing between Life and Death: Fate, Agency and the Healers of Lombok. In: *The Agency of Women in Asia*,Ed. by L. Parker. Singapore: Marshall Cavendish, 2005.

МАЦУИ 1999: Matsui, Yayori. *Women in the New Asia: From Pain to Power*.London: Zed Books, 1999.

СТИВЪНС 1996: Stivens, Maila. *Matiliny and Modernity: Sexual Politics and Social Change in Rural Malaysia*. Australia: Allen and Unwin, 1996.

Вазир 1992: Wazir, Jahan Karim. *Women and Culture: Between Malay Adat and Islam*. Boulder: Westview, 1992.

Източници:

Ангелова, Екатерина. Виетнамски момичета брутално търгувани за булки в Китай. – В:

<http://www.lifebites.bg/vietnamski-momicheta-bulki/> (28.03.2017)

Данова, Весела. Крехкият баланс между културните ценности и половото (не)равенство в Камбоджа.– В:

<https://www.asiabg.org/yugiz/> (09.08.2018)

Иванова, Боряна. Правата на жените – дългият път към един по-справедлив свят, – В: <http://cps->

[bg.com/obschestvo/pravata-na-jenite-dylgiyat-pyt-kym-edin-po-spravedliv-svyat/vsichki-stranitsi](http://cps-bg.com/obschestvo/pravata-na-jenite-dylgiyat-pyt-kym-edin-po-spravedliv-svyat/vsichki-stranitsi)

(20.05.2017).

Книп, Керстен. Надникване зад бурката. – В: <https://www.dw.com/bg/%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%B7%D0%B0%D0%B4-%D0%B1%D1%83%D1%80%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0/a-18983980> (16.01.2016)

Райкова, Деница. Жените в Индонезия поискаха да се забрани бракът под 18 г.– В:

<https://www.actualno.com/asia/jenite-v-indonezija-poiskaha-da-se-zabrani-brakyt-pod-18-g-news-24563.html> (18.04.2014)

Палазова, Анна. Ужасът на женското обрязване. – В: <https://www.lifebites.bg/jensko-obriazvane/> (12.06.2016)

Пейчева, Василия. Съпруги, майки... Ролята на жените за разпространението на крайния ислям. – В:

<https://www.dnes.bg/world/2017/04/02/syprugi-maiki-roljata-na-jenite-za-razprostraneniето-na-krainiia-islam.336889> (02.04.2017)

Alexander, J. and P. Alexander. Markets as Gendered Domain: The Javanese Pasar.– In *Women Traders in Cross-Cultural Perspective: Mediating Identities, Marketing Wares/* Ed. by Linda J. Seligmann. Stanford, California: Stanford University Press, 2001.

Ong Aihwa, Peletz, Michael. *Bewitching Women, Pious Men: Gender and Body Politics in Southeast Asia*; University of California Press. – In: : [https://books.google.bg/books?hl=bg&lr=&id=4owxIK7vsdwC&oi=fnd&pg=PP2&dq=southeast+asia+women&ots=NFL3zFUFjH&sig=f_d_kgvnUDF-Ax7Cm9mwfK73S-](https://books.google.bg/books?hl=bg&lr=&id=4owxIK7vsdwC&oi=fnd&pg=PP2&dq=southeast+asia+women&ots=NFL3zFUFjH&sig=f_d_kgvnUDF-Ax7Cm9mwfK73S-A&redir_esc=y#v=onepage&q=southeast%20asia%20women&f=false)

[A&redir_esc=y#v=onepage&q=southeast%20asia%20women&f=false](https://books.google.bg/books?hl=bg&lr=&id=4owxIK7vsdwC&oi=fnd&pg=PP2&dq=southeast+asia+women&ots=NFL3zFUFjH&sig=f_d_kgvnUDF-Ax7Cm9mwfK73S-A&redir_esc=y#v=onepage&q=southeast%20asia%20women&f=false) (7.09.1995).

Andaya, Barbara Watson. *Women in Southeast Asia*. – In: <http://asiasociety.org/education/women-southeast-asia>

Andaya, Barbara Watson. *The Flaming Womb: Repositioning Women in Early Modern Southeast Asia*, University of Hawaii Press, 2006. – In: https://books.google.bg/books?hl=bg&lr=&id=tCICMI7hswQC&oi=fnd&pg=PR9&dq=women+southeast+asia&ots=p2Jr7WwJib&sig=GgF7Z0Y1JKibUrKYpYeEogLxlo0&redir_esc=y#v=onepage&q=women%20southeast%20asia&f=false

[se](https://books.google.bg/books?hl=bg&lr=&id=tCICMI7hswQC&oi=fnd&pg=PR9&dq=women+southeast+asia&ots=p2Jr7WwJib&sig=GgF7Z0Y1JKibUrKYpYeEogLxlo0&redir_esc=y#v=onepage&q=women%20southeast%20asia&f=false)

Cole, Brendan. Who is Dang Thi Ngoc Thinh? Vietnam's first female president takes over after Tran Dai Quang dies at 61. – In: <https://www.newsweek.com/who-dang-thi-ngoc-thinh-vietnams-first-female-president-takes-over-after-tran-1132304>

Blackburn, Susan&HelenTing. *Women in Southeast Asian Nationalist Movements*, NUS Press. – In:

<https://books.google.bg/books?>

[id=7vN6BgAAQBAJ&dq=southeast+asia+women&hl=bg&source=gbs_navlinks_s](https://books.google.bg/books?id=7vN6BgAAQBAJ&dq=southeast+asia+women&hl=bg&source=gbs_navlinks_s) (31.07.2013)

Devasahayam, Theresa. *Gender Trends in Southeast Asia: Women Now, Women in the Future*, Institute of Southeast Asian Studies, 2009. – In: <https://books.google.bg/books?>

[id=5y1PBXwNJ_sC&pg=PR11&lpg=PR11&dq=southeast+asia+women&source=bl&ots=esig9bK49Y&sig=4LzYwZuSAtkH6otzVsJCTnzxjG8&hl=bg&sa=X&ved=0ahUKEwiOsr_Ly6fXAhWJ56QKHQKJDQM4ChDoAQhyMAG#v=onepage&q=southeast%20asia%20women&f=false](https://books.google.bg/books?id=5y1PBXwNJ_sC&pg=PR11&lpg=PR11&dq=southeast+asia+women&source=bl&ots=esig9bK49Y&sig=4LzYwZuSAtkH6otzVsJCTnzxjG8&hl=bg&sa=X&ved=0ahUKEwiOsr_Ly6fXAhWJ56QKHQKJDQM4ChDoAQhyMAG#v=onepage&q=southeast%20asia%20women&f=false)

Grafilo, John. Behind the silence on violence against women in Myanmar. – In:

<https://www.mmmtimes.com/news/behind-silence-violence-against-women-myanmar.html> (03.10.2018)

Othman, Norani. Muslim women and the challenge of Islamic fundamentalism/ extremism: An overview of Southeast Asian Muslim women's struggle for human rights and gender equality. –

In: <http://www.ensany.ir/storage/Files/20100609132615-27.pdf> (17.07.2006),

Tan, Evan. What we can do better for Southeast Asia's women. – In: <https://e27.co/can-better-southeast-asias-women-20141104/> (04.11.2014)

Индонезия: бой с пръчки за жените, които стоят близо до приятеля си. – В:

<http://www.marginalia.bg/novini/indoneziya-boj-s-prachki-za-zhenite-koito-stoyat-blizo-do-priyatelya-si/> (01.11.2016).

Дискриминация спрямо женския пол. – В: <https://wol.jw.org/bg/wol/d/r46/lp-bl/101998241#h=2>

Малайзийски депутат, Отказ от секс с мъжа е психически тормоз, – В: <http://temaonline.bg/publication/9581->

[%D0%9E%D1%82%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%8A%D1%82-%D0%BE%D1%82-%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%81-%D1%81-%D0%BC%D1%8A%D0%B6%D0%B0-%D0%B5-](http://temaonline.bg/publication/9581-%D0%9E%D1%82%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%8A%D1%82-%D0%BE%D1%82-%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%81-%D1%81-%D0%BC%D1%8A%D0%B6%D0%B0-%D0%B5-)

[%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%B7-](http://temaonline.bg/publication/9581-%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%B7-) (26.07.2017).

Human Development Report 2006. The State of Human Development. United Nations Development Programme. –

In: <http://hdr.undp.org/en/media/thestateofhumandevlopment.pdf>

Strengthening Women's Entrepreneurship in ASEAN. Towards increasing women's participation in economic activity; September 2017. – In: <http://www.oecd.org/southeast-asia/regional-programme/>

[Strengthening Womens Entrepreneurship ASEAN.pdf](http://www.oecd.org/southeast-asia/regional-programme/Strengthening_Womens_Entrepreneurship_ASEAN.pdf)

The Declaration on the elimination of violence against women and elimination of violence against children in ASEAN. – In:

http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WG/ASEANdeclarationVaW_violenceagainstchildren.pdf

Regional Thematic Meeting on Violence Against Women, 12– 15 December 2005 Dhaka, Bangladesh. – In:

<http://admin.iwraw-ap.org/plugins/tinyMCE/plugins/moxiemanager/data/files/Organization%3EActivities%3EIWRAW%20>

Asia Pacific Reports/Proceeding Report RTOT on Women, Development & Access to Justice.pdf

CEDAW, Women's Rights and ASEAN Integration. – In: http://students.capi.uvic.ca/sites/default/files/blog_5_4.pdf

UN Women Regional Project on Regional Mechanisms to Protect the Human Rights of Women and Girls in Southeast Asia. – In: [http://cedaw-in-action.org/en/wp-content/uploads/2016/05/CEDAW Project summary final.pdf](http://cedaw-in-action.org/en/wp-content/uploads/2016/05/CEDAW_Project_summary_final.pdf)

Which major conferences on women has the United Nations organized? – In: <http://ask.un.org/faq/125856>

Report of the World Conference of the International Women's Year. Mexico City, 19 June – 2 July 1975. – In: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=E/CONF.66/34

Report of the World Conference of the United Nations decade for women: Equality, development and peace. Copenhagen, 14-30 July 1980. – In: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.94/35

Report of the World Conference to review and appraise the achievements of the United Nations decade for women: Equality, development and peace. Nairobi, 15-26 July 1985. – In: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.116/28/Rev.1

Report of the Fourth World Conference on Women. Beijing 4-15 September 1995. – In: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.177/20/Rev.1

Southeast Asia Women's Caucus on ASEAN Bulletin; April 2011. – In: [http://apwld.org/wp-content/uploads/2013/10/WC Bulletin April Final April 28.pdf](http://apwld.org/wp-content/uploads/2013/10/WC_Bulletin_April_Final_April_28.pdf)

Fostering Women's Entrepreneurship in ASEAN. Transforming Prospects, Transforming Societies. – In: http://www.unescap.org/sites/default/files/ESCAP-FWE-ASEAN-full_0.pdf

Acting President meets exemplary women police officers. – In: <http://en.nhandan.org.vn/politics/domestic/item/6729902-acting-president-meets-exemplary-women-police-officers.html>

Free money for women could be a solution to poverty in Southeast Asia. – In: <http://www.businessinsider.com/basic-income-southeast-asia-for-women-2017-7>

Rape In The Philippines Normal Part of Life. – In: https://rinj.org/interactive/index.php/rape-philippines-normal-part-life/?amp&gclid=EA1aIQobChMIrdjCy8un1wIVzYeyCh2n6Q8FEAAYASAAEgIfTvD_BwE

Southeast Asia's women – status and rights, Foreign & Commonwealth Office. – In: [https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/512675/RA Newsletter Mar 2016 Women Status and Rights in South East Asia.pdf](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/512675/RA_Newsletter_Mar_2016_Women_Status_and_Rights_in_South_East_Asia.pdf)

Philippines campaign to end violence against women. – In: <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/philippines-campaign-to-end-violence-against-women/969439>

Women in Cambodia continue to face violence, U.N. report says. – In: <http://asiapacific.unwomen.org/en/news-and-events/stories/2016/01/women-in-cambodia-continue-to-face-violence>

Six Southeast Asian women recognized for advocating for human rights, The Jakarta Post. – In:

<http://www.thejakartapost.com/news/2017/03/08/six-southeast-asian-women-recognized-for-advocating-for-human-rights.html> (08.03.2017)

За автора

Сияна Деянова Симеонова е студентка от IV курс в специалност *Южна, Източна и Югоизточна Азия* (модул „Китай“) към ЦИЕК на Факултета по класически и нови филологии. Интересите ѝ обхващат областите на синологията и китайския език, а също индонезийски език, хинди, както и предмети, свързани с икономиката, политическите системи, международните отношения, културата на страните от тези региони.

email: simeonovasiyana@yahoo.com

Последни публикации

Авторката има публикации и участия в научни конференции, свързани с проблемите на икономическото развитие на Сингапур, икономически отношения между Република България и КНР и феноменът на китайската диаспора *хуацяо*.